

Παναγία η Ρεθιώτισσα: Η Αρχόντισσα και η Κυρά του Βάλτου

/ [Οδοιπορικά](#)

«...Στη διάρκεια της ζωής μου, διέπραξα πολλά αμαρτήματα. Ο Ιησούς Χριστός με καθάρισε απ' αυτά δια της θυσίας Του και με την πίστη μου προς Αυτόν. Και από άνθρωπο απώλειας με έκανε κληρονόμο του ανέσπερου φωτός και της αιώνιας ζωής...»

Μεγαλομάρτυς Άγιος Αρέθας

Γράφει ο καθηγητής Χρήστος Γερ. Σιάσος

Σήμερα, 8 Σεπτεμβρίου ημέρα Τρίτη, η εκκλησία μας γιορτάζει το Γενέθλιο της Θεοτόκου και πανηγυρίζει η Ιερά Μονή Γενεθλίου της Θεοτόκου ή η [Παναγία Αρεθιώτισσα](#), η Κυρά του Βάλτου, Ρέθα ή Αρέθα.

Το μοναστήρι βρίσκεται σε χαμηλό λόφο του Μακρυνόρους σε πυκνό δάσος από δρυς και πλατάνια, στην επαρχία Βάλτου Αιτωλοακαρνανίας και απέχει περίπου 20 χιλιόμετρα από την όμορφη πόλη της Αμφιλοχίας και 5 χιλιόμετρα από το χωριό

Αγία Τριάδα Βάλτου.

Η Ιερά Μονή Ρέθα για τους ντόπιους κατοίκους ή Αρέθα, όπως τη συναντάμε σε πολλά Επισκοπικά έγγραφα αλλά και έγγραφα του πρώην Δήμου Αμβρακίας, είναι το πιο ξακουστό μοναστήρι στην περιοχή, το Ιερότερο προσκύνημα του Βάλτου, είναι «Η Κυρά του Βάλτου». Έχει μεγάλη ιστορική και πνευματική προσφορά στην περιοχή και, παρά τα σημάδια του χρόνου, εξακολουθεί και σήμερα να εντυπωσιάζει τους επισκέπτες – προσκυνητές. Η παράδοση των κατοίκων της περιοχής αναφέρει ότι κάποτε ένας βοσκός είδε μέσα σε θάμνους του βουνού, που σήμερα είναι κτισμένο το μοναστήρι, φως και σε μεγάλη κουμαριά την εικόνα της Παναγίας· αμέσως, γονάτισε και προσκύνησε την εικόνα Της.

Η Γέννηση της Θεοτόκου

Στο μέρος αυτό, ο βοσκός έταξε να φτιάξει ένα μοναστήρι. Η επιθυμία του όμως

απαιτούσε πολλά χρήματα που ο ίδιος δεν τα είχε. Το θαύμα της Παναγίας μας ήρθε από κάποιον άγνωστο άνθρωπο ο οποίος φόρτωσε με χρυσάφι τρία μουλάρια, (μετά από εντολή της Παναγίας μας). Τα ζώα αυτά πέρασαν από δάση και ποταμιές, το ένα σταμάτησε στο σημερινό Δρυμονάρι, κοντά στο μοναστήρι της Φλωριάδας, τα άλλα δύο προχώρησαν και έφθασαν στο σημερινό μοναστήρι του Αποστόλου Θωμά, κοντά στον Εμπεσό, και το τρίτο μουλάρι έφθασε μέχρι το λόφο που ο βοσκός βρήκε την εικόνα της Παναγίας μας.

Το χρυσάφι που ήταν φορτωμένο στο μουλάρι αυτό το πήρε ο βοσκός και αμέσως το μουλάρι έφυγε και χάθηκε μόνο του μέσα στο δάσος. Έτσι, βρέθηκαν τα χρήματα για να χτιστεί το μοναστήρι της Παναγίας που αργότερα ονομάσθηκε Παναγία η Ρεθιώτισσα και, όπως γράφει στα άπαντα ο αείμνηστος Κων. Κώνστας, έτσι ιδρύθηκαν τα τρία αυτά μοναστήρια του Βάλτου.

Το μοναστήρι είναι μεταβυζαντινό, την ακριβή χρονολογία θεμελίωσης δεν την γνωρίζουμε, λέγεται όμως ότι είναι κτισμένο το 1400 και σε κάποια ξεθωριασμένη επιγραφή μόλις που φαίνονται, αλλά δεν διαβάζονται τα ονόματα των κτητόρων.

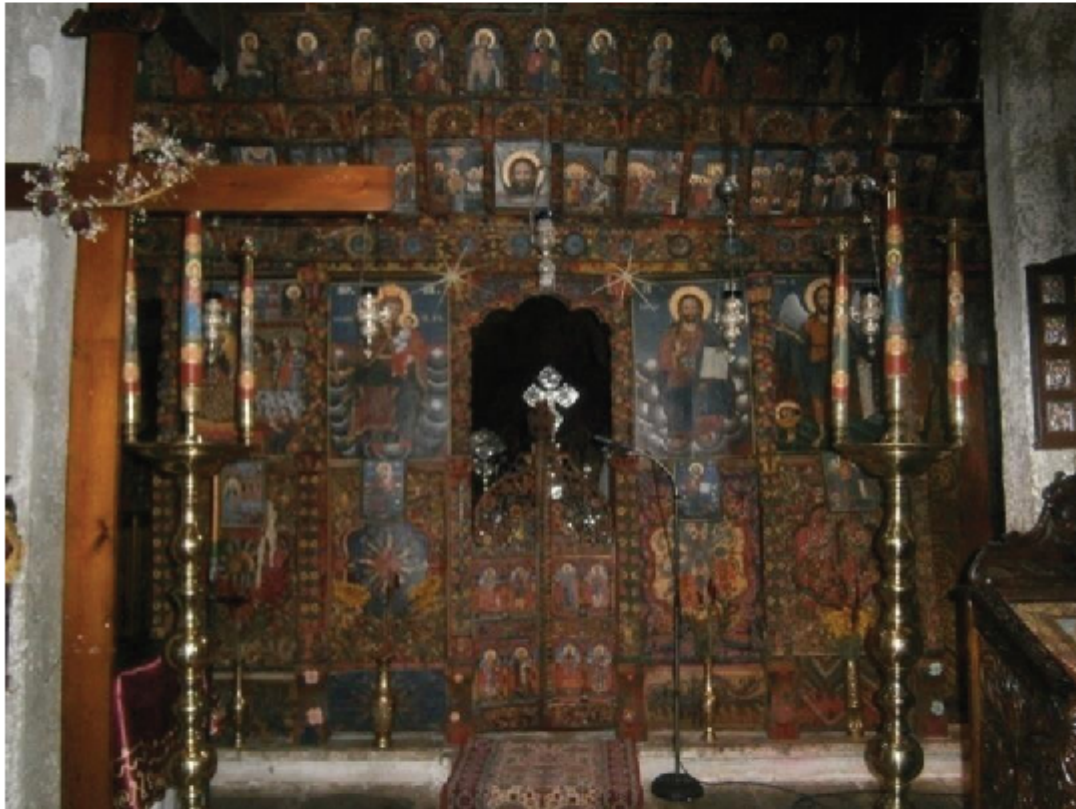

Η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας της Αρεθιώτισσας «της Κυρίας του Βάλτου

Η χρονολογία 1742, που φαίνεται χαραγμένη σε πέτρα στην ανατολική εξωτερική

πλευρά του μοναστηριού, προφανώς αναφέρεται σε κάποια ολική ή μερική ανακαίνιση του μοναστηριού. Το καθολικό της Μονής είναι Ναός τρίκλιτης βασιλικής, σταυρεπίστεγος, παρουσιάζει δηλαδή ξεχωριστό ενδιαφέρον για τον τρόπο στέγασης, φέρει πέντε οκτάπλευρους τρούλους, από τους οποίους ο ένας είναι κεντρικός ενώ οι τέσσερις άλλοι μικροί τρούλοι υψώνονται στις γωνιές-άκρες του κεντρικού ναού.

Το μοναστήρι είναι κτισμένο με πελεκητούς ασβεστόλιθους, ακολουθώντας τα βυζαντινά πρότυπα. Το κωδωνοστάσιο υπάρχει στη δυτική πλευρά, ενώ στην ανατολική πλευρά βρίσκεται ο τάφος του Αξιωματικού και Ηγούμενου της Μονής, Ανθίμου. Εσωτερικά, στο Ιερό και στον κύριο Ναό, οι τοιχογραφίες εντάσσονται στον καθιερωμένο εικονογραφικό κύκλο των χρόνων της Τουρκοκρατίας. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τους επισκέπτες παρουσιάζει η εικονογράφηση στον εξωνάρθηκα, όπου ιστορούνται σκηνές από την Αποκάλυψη του Αγίου Ιωάννη, με σπάνιες συνθέσεις όπως και στο Άγιο Όρος. Σε άλλη εικονογράφηση, περιλαμβάνεται ο κύκλος της ζωής του ανθρώπου, σε άλλη τα ζώδια καθώς και οι τέσσερις εποχές του χρόνου με τη μορφή ανθρώπου σε διάφορες ασχολίες. Επειδή το μοναστήρι έμεινε για αρκετά χρόνια κλειστό η υγρασία κατέστρεψε πολλές τοιχογραφίες με αποτέλεσμα σήμερα να υπάρχει μεγάλη δυσκολία στην ανάγνωση και την αποκατάστασή τους. Επίσης, όπως μας γράφει ο αείμνηστος καθηγητής Αθανάσιος Παλιούρας, ενδιαφέρον παρουσιάζει η Πλατυτέρα, στην κόγχη του Ιερού Βήματος, όπου η σύνθεση της αποτελεί συνδυασμό της Παναγίας των Αγγέλων και του «Επί Σοι Χαίρει». Στον εξωνάρθηκα υπάρχει ασυνήθιστη εικόνα – παράσταση του Αγίου Χαραλάμπους, καθώς και ο κυνοκέφαλος Άγιος Χριστοφόρος, ο Άγιος Βάρβαρος και ο εσταυρωμένος Μοναχός.

Το ξυλόγλυπτο Τέμπλο, κόσμημα της Ιεράς Μονής

Το τέμπλο της Μονής είναι ξυλόγλυπτο, διακοσμημένο με άνθη, κλάδους ελιάς,

πουλιά και παραστάσεις πτερωτών Αγγέλων, με ξεχωριστά χρώματα το καθένα. Σήμερα, στην Ιερά Μονή σώζονται Ιερά Σκεύη και Ιεροψαλτικό αναλόγιο λεπτής τέχνης. Επίσης, υπάρχουν λειψανοθήκες που περιέχουν λείψανα των Αγίων Ανδρέου του Ερημίτη, Χαραλάμπους, Τρύφωνος, Κοσμά και Δαμιανού, Προκοπίου, Νικήτα, Παντελεήμονα, Βαρβάρας και Αναστασίας. Οι λειψανοθήκες, κάποια εποχή, αφαιρέθηκαν και μετά από έρευνες εντοπίστηκαν και τοποθετήθηκαν ξανά στη θέση τους. Όπως όλα τα μοναστήρια, έτσι και αυτό, στα χρόνια της Τουρκοκρατίας και στην Επανάσταση του 1821 ήταν καταφύγιο των Οπλαρχηγών της Επανάστασης. Στα κελιά του φιλοξενούνταν άρρωστοι και τραυματίες πολεμιστές. Ο Γεώργιος Καραϊσκάκης ομολογεί ότι οι Βαλτινοί έβγαλαν από το Στρατόπεδο του Βάλτου πολλά άρματα και εννοούσε το Μοναστήρι της Παναγίας Ρεθιώτισσας.

Τμήμα του τέμπλου με εικόνες του Χριστού και του Αγίου Ιωάννου Προδρόμου

Τον Απρίλιο του 1836, ο Κίτσος Τζαβέλλας πρωτοστάτησε στα Ρέθα και με τα

κανόνια του χτύπησε τους επαναστάτες στην εξέγερση των Ακαρνάνων. Το ίδιο έκανε και ο Θεωδωρής Γρίβας. Οι μάχες αυτές σήμαναν και την καταστροφή του μοναστηριού, οι καλόγεροι έφυγαν και πήγαν σε άλλα χωριά της περιοχής και μαζί με αυτούς φέρεται να είναι και ο ιερομόναχος Άνθιμος. Με την κατάρρευση του μοναστηριού κάποιοι άρχοντες της περιοχής πήραν την πρωτοβουλία να αναζητήσουν τον Άνθιμο και να τον παρακαλέσουν να επιστρέψει στο Μοναστήρι.

Ο Άνθιμος για να γυρίσει τους ζήτησε να μετατραπεί το μοναστήρι από διαλυμένο σε διατηρητέο, έτσι και έγινε, οπότε ο ιερομόναχος έρχεται ξανά στο Μοναστήρι και αρχίζει τον αγώνα της αποκατάστασής του.

Η Κοίμηση του Οσίου Ανθίμου και η Λειψανοθήκη

Με επιστολές προς την Δημαρχία και την Επισκοπή Αιτωλίας και Ακαρνανίας,

ζητούσε κάθε είδους βοήθεια, ώσπου μετά από λίγα χρόνια η Μονή της Παναγίας άρχισε να λειτουργεί ξανά με τις υπεράνθρωπες θυσίες του Άνθιμου.

Ο αείμνηστος Αρχιμανδρίτης Αυγουστίνος Κατσαμπίρης γράφει για τον Άνθιμο:

«...Άνθιμος Βρετός Ιερομόναχος, κατήγετο από την Ιθάκη. Κατά την Ελληνική Επανάσταση υπηρέτησεν εις τον στρατόν των Ελλήνων οπλαρχηγών της περιοχής ως Αξιωματικός δια τας ανάγκας των πολεμιστών. Μετά το τέλος του Ιερού Αγώνος επανήλθεν εις την Ιεράν Μονήν Ρέθα, όπου διήλθεν τον υπόλοιπο χρόνο της ζωής του ως Ηγούμενος και εφημέριος της Ιεράς Μονής. Εκοιμήθη μετά το 1865, εις βαθύ γήρας και ετάφη εκεί, καταλείψας φήμη Αγίου... Ενεφανίζετο οφθαλμοφανώς εις αυτόν η Παναγία, συνωμίλει μαζί του και του έδινε οδηγίες δια το Μοναστήρι... Την 7 Σεπτεμβρίου 1963, εγένετο η ανακομιδή των λειψάνων του και ευωδιάζον, πράγμα το οποίον αποδεικνύει, ότι ο Ιερομόναχος Άνθιμος είναι Άγιος...»

Στο ιστορικό αυτό μοναστήρι υπηρέτησαν κατά καιρούς Μοναχοί, Άγιοι Πατέρες, δυστυχώς όμως σήμερα δεν σώζονται βιβλία που να γράφονται τα ονόματά τους. Μέσα από την παράδοση και από γενιά σε γενιά παραθέτουμε ονόματα Ηγουμένων και Μοναχών που υπηρέτησαν στην Ιερά Μονή: Σεραφείμ, πριν από την Ελληνική Επανάσταση, Άνθιμος Βρετός από την Ιθάκη, Ιωσήφ, που υποδέχθηκε τον Μητροπολίτη Γερμανό το 1874, Ιωακείμ από την Ήπειρο αρχές του 1900, το 1940 έρχεται από τη Μακρυνεία ο Ιάκωβος, το 1942 τοποθετείται ο Κλεόπας, στη συνέχεια ο Ιωάννης Παπαιωαννίδης, ακολουθεί ο Ανδρέας Παυλάκης.

Το 1954, η Μητρόπολη για πρώτη φορά μετατρέπει το Μοναστήρι σε γυναικείο και τοποθετεί Ηγουμένη την Ταβιθά που ήρθε από την Μονή Κατερινούς.

Το μοναστηριακό συγκρότημα της Ιεράς Μονής της Παναγίας Ρεθιώτισσας

Το 1958, η Μητρόπολη τοποθετεί Ηγούμενο τον Θεόκλητο και το 1984, Ηγούμενος

ορίστηκε ο Καλλίστρατος. Κατά καιρούς, έχουν υπηρετήσει πολλοί Ιερομόναχοι και Μοναχοί· ονομαστικά αναφέρουμε τους: Ανανία, Γεώργιο, Αθανάσιο, Κωνσταντίνο, Παρθένιο, Ευθύμιο, Συμεών, Βασίλειο, Γεδεών, Δανιήλ, Ευγένιο, Ησαΐα, Ιωαννίκιο, καθώς και τις Μοναχές: Αδριανή, Ιεροθέα και Παρασκευή. Από την ιστορική Μονή της Παναγίας της Ρεθιώτισσας πέρασαν επίσης ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, ο Επίσκοπος Βονίτσης Δανιήλ, οι Μητροπολίτες Αιτωλίας και Ακαρνανίας Ιερόθεος Αριστάρχου, Γεράσιμος Καλοκαιρινός, Παρθένιος Ακύλας, Κωνσταντίνος Κωνσταντινίδης, Ιερόθεος Παρασκευόπουλος, Ιγνάτιος Τσίγκρης, Θεόκλητος Αβραντινής, Κωνσταντίνος και Καλλίνικος Πούλος, Αυγουστίνος Καντιώτης και ο αείμνηστος Μητροπολίτης Αιτωλίας και Ακαρνανίας Κοσμάς Παπαχρήστος που τέλεσε και χειροτονία Ιερέως.

Σήμερα, υπηρετεί στο μοναστήρι η Ηγουμένη Φιλοθέη Αλεξανδρή η οποία τα τελευταία χρόνια έχει επιτελέσει σπουδαίο έργο, ζωντάνεψε ξανά το μοναστήρι. Η προσφορά της προς την Ιερά Μονή, η άσβεστη φλόγα της Πίστης προς την παράδοση της Ορθοδοξίας μας, να την δυναμώνουν και η Παναγία μας να της δίνει δύναμη και κουράγιο για να ολοκληρώσει το έργο της.

Το μοναστήρι, ανά τους αιώνες, στάθηκε ο Πνευματικός Φάρος και θεματοφύλακας στους δύσκολους χρόνους για τον τόπο μας χάρη στις υπεράνθρωπες προσπάθειες όλων των Μοναχών που το υπηρέτησαν, με τη βοήθεια της Παναγίας μας, και θα συνεχίζουν να το υπηρετούν. Από τα βάθη των αιώνων, η παράδοση μας λέει, ότι η ονομασία της Ιεράς Μονής προέρχεται από το όνομα Αγίου της εκκλησίας μας, του Αγίου Αρέθα.

Ο πέτρινος στύλος στην είσοδο της Μονής και στη βάση του η αλυσίδα

Ο Άγιος, φαίνεται ότι πέρασε από την περιοχή του Βάλτου και παρέμεινε εκεί

αρκετό χρόνο. Έτσι μπορούμε να δεχτούμε ανεπιφύλακτα την ονομασία της περιοχής «Αρέθα» και, ίσως προϋπήρχε. Την ονομασία αυτή τη συναντάμε σε πολλά έγγραφα που σώζονται, στην Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος, στα Γενικά Αρχεία του Κράτους αλλά και στον πρώην Δήμο Αμβρακίας.

Ο Μεγαλομάρτυς, Άγιος Αρέθας, έζησε τον 6ο αιώνα μ.Χ. Ήταν προύχοντας σε μία πόλη Ναζράν, σημερινή Νεγράν της βορείου Υεμένης. Η πόλη αυτή είχε μεγάλη χριστιανική παράδοση και υπεύθυνος ήταν ο σεβάσμιος και ενάρετος Αρέθας, αποδεκτός από όλους τους χριστιανούς της περιοχής. Τον δραστήριο αυτό γέροντα, μαζί με άλλους πιστούς, οι ειδωλολάτρες συνέλαβαν και τους ζήτησαν να απαρνηθούν το Χριστό. Τότε ο Αρέθας, με το μεγάλο κύρος του, έδωσε αμέσως την απάντηση:

«Στη διάρκεια της ζωής μου, είπε, διέπραξα πολλά αμαρτήματα. Ο Ιησούς Χριστός με καθάρισε απ' αυτά δια της θυσίας Του και με την πίστη μου προς Αυτόν. Και από άνθρωπο απώλειας με έκανε κληρονόμο του ανέσπερου φωτός και της αιώνιας ζωής. Τώρα μου προσφέρει και άλλη τιμή. Μου δίνει την ευκαιρία, από τη σάρκα ενός γέροντα, να προβάλλει αθλητής, αποδεικνύοντας ότι η ισχύς και η ελευθερία του πνεύματος μπορούν να καταφρονήσουν κάθε άνομη απειλή και βία και να καταισχύουν τους δυνατούς της γη».

Ο Μεγαλομάρτυς Άγιος Αρέθας

Η απάντηση του Αγίου εξαγρίωσε πολύ τους δήμιους και αμέσως θανάτωσαν αυτόν

και τους άλλους πιστούς με αποκεφαλισμό. Τα τίμια λείψανά τους στεφανώθηκαν με Δόξα Θεού. Ο Άγιος Αρέθας ήταν 93 ετών και συνεορτάζει μαζί με τους άλλους πιστούς κάθε χρόνο, στις 24 Οκτωβρίου.

Απολυτίκιο του Αγίου Αρέθα

«Ευσεβεία έμπρέπων τη άθλήσει δεδόξασαι, την των Χριστοκτόνων κακίαν καθελών τη ένστάσει σου· διό και προσενήνοχας Χριστώ, Μαρτύρων αρραγή συνασπισμών, ώσπερ θείος παιδοτρίβης και οδηγός, Αρέθα παμμακάριστε. Δόξα τω δεδωκότι σοι ισχύν, δόξα τω σε στεφανώσαντι, δόξα τω ένεργούντι δια σου, πάσιν ιάματα».

Παλαιότερα, ο χώρος του μοναστηριού χρησιμοποιούταν για άτομα με ψυχικές παθήσεις. Άνθρωποι της περιοχής μας λένε ότι κατά καιρούς υπάρχουν πολλά θαύματα που έχουν γίνει στο μοναστήρι σε άτομα με ψυχικά προβλήματα. Σήμερα, συναντάμε στην είσοδο του Ναού τον πέτρινο στύλο με τους κρίκους που χρησίμευαν για την «καθήλωση» των ανθρώπων που είχαν τέτοια προβλήματα. Η θεραπεία τους κρατούσε περίπου ένα μήνα.

Το μοναστήρι, με κάθε λαμπρότητα, πανηγυρίζει στις 8 Σεπτεμβρίου κάθε χρόνο. Την παραμονή τελείται Μέγας Εσπερινός και ανήμερα της εορτής τελείται ο Όρθρος και η Πανηγυρική Θεία Λειτουργία. Στις θρησκευτικές εκδηλώσεις της πανήγυρης το μοναστήρι κατακλύζεται από πλήθος προσκυνητών από όλα τα μέρη του Νομού.

Όλοι τους κρατούν το τάμα και την λαμπάδα για να την πάνε στην Παναγιά τη Ρεθιώτισσα. Επίσης, πολλοί άρρωστοι που πάσχουν από ψυχικές ασθένειες προσέρχονται μπροστά στην θαυματουργή εικόνα της Παναγίας και προσεύχονται για να τους θεραπεύσει.

Υ.Γ. Από το βιβλίο μου με τίτλο: **ΚΑΣΤΡΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ**, Οδοιπορικό στις Ιερές Μονές της Αιτωλοακαρνανίας